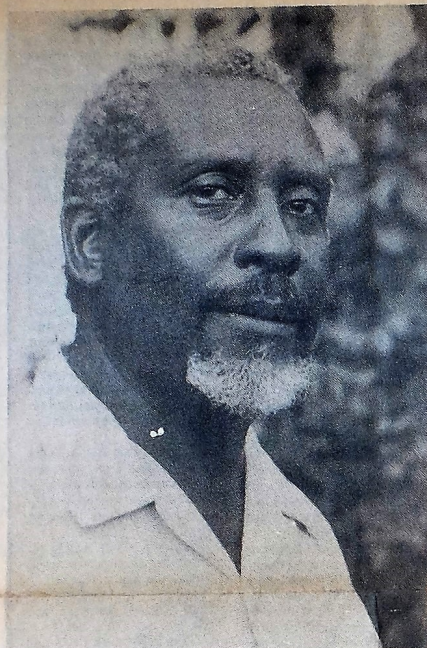

'Curaçao is voor mij heel goed geweest'

EIND DEZE MAAND verhuist Jose Maria Capricorne naar Nederland. Als afscheid heeft Gallery 86 een expositie georganiseerd van zijn meest recente werk. Morgen 13 november wordt die expositie geopend door de gouverneur van de Nederlandse Antillen dr R.A. Romer.

De werken van deze expositie vormen samen een serie, zoals Capricorne zijn meeste werk in serie maakt. Deze serie is een afsluiting van zijn werk rond De Onwillige Bruiiloftsgasten, werk waarvan hij de kern vorig jaar in Gallery 86 tentoongesteld heeft. Deze afsluiting krijgt als titel mee: De Laatste Ontmoeting. Een laatste ontmoeting had Nel Casimiri ook (voorlopig) met Jose Capricorne bij hem thuis terwijl zijn werk, klaar voor de expositie, tegen de muren gegroepd stond, zacht glanzend in het avondlicht. Ze sprak met de schilder over zijn werk, de periode dat hij op Curaçao heeft gewoond en de beslissing om naar Nederland te gaan.

door Nel Casimiri

Naast enkele olieverschilderijen, ook rond het thema van De Onwillige Bruiiloftsgasten, is deze nieuwe serie schilderijen weer gemaakt in een mengeling van technieken. Capricorne heeft de basis geschilderd, volgens het oude principe van nat op nat schilderen, een techniek die al in de fresco's werd toegepast. Daarnaast heeft hij erbij getekend en meer geschilderd. De eenheid van deze serie met de onwillige bruiiloftsgasten valt meteen op doordat linofiguurtjes in het werk gebruikt zijn. Hoofden, armen, benen, handen en voeten zijn gelijk aan de figuurtjes van de vorige serie.

ONTMOETING
Toch is deze serie anders en niet alleen wat de techniek betreft. Capricorne heeft gekozen voor een ontmoeting, een laatste ontmoeting, tussen twee mensen. In alle schilderijen komen deze zelfde twee mensen terug. Ook de kleuren verschillen. Vielen vorig jaar het rood en het geel, de vrolijkheid, op, nu is die vrolijkheid, uitbundigheid zelfs, vaak in goud gevat of met goud overdekt. Het lijkt of Capricorne, nu hij afscheid neemt van het

'een laatste ontmoeting'

Caribisch gebied, het licht, maar ook de glitters van de Cariben, nog eens benadrukt heeft. Zijn afscheidswerk is meer Caribisch dan ooit.

Jose Maria Capricorne werd geboren op Curaçao en groeide op in het stadsdeel Otrobanda. Vanaf zijn veertiende jaar werkte hij op een aardewerk-

kenen in een atelier even buiten Rio de Janeiro. Daar hield hij ook zijn eerste expositie. Van Brazilië ging hij naar Nederland en daar voltooide hij zijn opleiding aan de tekeningschool en aan de Grafische school in de Dontelstraat in Amsterdam.

TE VLUG
"Het is jammer dat men zich hier al zo vlug als kunstenaar beschouwd. Wij hebben de hele anatomie van de mens moeten leren, alle botten, spieren en mechaniek. Zo leerde je weergaven te tekenen, papier- en materiaalkennissen en leerden allerlei grafische methoden, zoals lithodruk, etsen en ook fotografie. Je moest ruimtelijk leren denken om te kunnen ontwerpen. Dat vormt je ook voor je latere werk".

Na de grafische school heeft Capricorne gewerkt bij de drukker Augustin en Schoonman in Amsterdam, als ontwerper. Later bij Vaz en Diaz voor de buitenlandse reclame. Daar kreeg hij ook een reclame-opleiding over de psychologie van kleur en vorm. Wat voor invloed hebben kleur en vorm op mensen.

Terwijl hij jarenlang werkte als ontwerper, volgde hij een stedenbouwkundige opleiding en een hogere opleiding voor ambtenaren bij de Rijks-plano-logische dienst, waar hij terecht kwam na zijn praktijkstage voor stedenbouwkunde in Amersfoort. Daarna kwam hij terecht bij Beleidszaken voor stad en landschapsvorming.

"De problemen die Curaçao kent op sociaal en economisch gebied zijn groot. Problemen, die ontstaan omdat de bevolking aan het uitdijen is. Er moet gepland worden, hoeveel kinderen geboren, hoeveel sturige vallen, hoeveel huizen en scholen zullen er over hoeveel jaar nodig zijn. Het is mi-

Ik heb vaak gesolliciteerd, maar men had geen werk voor mij op Curaçao. Tot het me op een gegeven moment niet meer kon schelen. Ik heb de boel ingepakt en ben gewoon naar Curaçao gegaan. Ik heb nooit een beurs gehad, maar ik ben er wel van uitgegaan, dat wat je geleerd hebt, je in eigen land moet overbrengen. Daarom heb ik er ook zo voor gevechten de Akademia di Arte te laten draaien. Het culturele aspect, de schilder en beeldhouwkunst,

'Museumprijs: een internationale erkenning'

de plastische kunst dus, is heel erg verwaarloosd op Curaçao. Cultuur staat niet op zichzelf, het moet onderbouwd zijn door kennis en continuïteit."

Op die uitspraak komt Jose Capricorne in het gesprek nog verschillende keren terug. Hij blijft erop hameren. Capricorne was nu op Curaçao maar had nog geen baan. Omdat hij een reclame-opleiding had gevolgd, stapte hij naar de Amigoe en vroeg of hij daar kon werken. Zo heeft hij een tijdje op de advertentie-afdeling van de Amigoe gewerkt. Daarna solliciteerde hij bij de DOW, op de afdeling Planologie. De DROV bestond nog niet. Men wist nog niet goed wat stedenbouw-planning inhield, maar het idee was wel groeier. Er werden al verkavelings-plannen gemaakt. Ingenieur Rootmans, waar Capricorne in Nederland bijgewerkt had, kwam naar Curaçao voor de afdeling Bouwkunde. Na een gesprek met hem kwam Capricorne op Planologie terecht, later bij de lange termijn planning. Dat is uitgegroeid tot het tegenwoordige DROV.

AKADEMIA DI ARTE
In 1968 vlak na zijn aankomst op Curaçao begonnen ook de gesprekken over de Akademia di Arte. "Ayubi was pas van de Haagse Kunstakademie afgekomen en gafles op het Maria Immaculata Lyceum. Hij vroeg me mee te werken om een Akademia di Arte op te zetten."

Zij spraken met de Dienst Cultuur en Volksontwikkeling. De Akademia zou in mei 1969 geopend worden, maar toen ging Curaçao in vlammen op. De sociale problemen waren veel te hoog opgelopen.

Ik heb nog foto's en kranten. Vanaf dat we kwamen tot aan mei 1969, heb ik alle krantenknipsels bewaard. In 1968 werden allerlei moderne wa-

pens ingevoerd, en ook jeeps. Ik heb een heel boek gemaakt over die periode. Je ziet dat er door de sociale problemen geen tijd was voor culturele aangelegenheden. Tot 31 mei. Toen begon iedereen over een eigen identiteit te praten. Ook dr Paula praatte over de eigen identiteit van onze cultuur. We moesten ons eigen gezicht tonen, een Caribisch gezicht. Toen was de tijd rijp. We konden inspreken op uitspraken van de politiek. Op 2 juli 1969 werd de

Akademia di Arte geopend." Maar de dienst Onderwijs had geen geld op de begroting voor een opleiding aan de Akademia. Het viel toen onder de Dienst Sport en Cultuur.

"Dat is helaas heden nog zo. Al het geld dat ook voor cultuur bestemd was, ging naar de sport. Dat is politiek veel aantrekkelijker. Er ging ook wat naar volksdansen en dergelijke maar aan beeldhouwen, aan boetseren, aan plastische kunst wordt nooit gedacht. Ook de ambtenaren die ermee werkten, vonden het flauwekul geld te besteden aan papier en verf. Ze zien kunst als een hobby, niet als vak. Maar beeldende kunst is een ambacht."

En Capricorne komt meteen terug op zijn stokpaardje. "Er wordt op scholen ook niet genoeg aandacht gegeven aan het creatieve gedeelte. Ook niet aan de grafische vakken of andere disciplines in die richting."

Na een jaar had Ayubi er genoeg van. Hij diende zijn tijd uit op school, vertrok naar België om verder te studeren en kwam terug op een andere plaats. Sindsdien is Jose Capricorne de directeur en de stuwende kracht achter de Akademia di Arte: een taak die hij, nu hij weggaat, node overlaat aan Fifi Allee, al heeft hij alle vertrouwen in zijn opvolger.

Capricorne wil het inzicht in de eigen cultuur bevorderen. "Als je cultuur zichtbaar wil maken, moet je op Curaçao monumentaal werk plaatsen, dat verwijst naar het eigen eiland. Dat heb ik ook geprobeerd toe te passen, bijvoorbeeld in het drie-dimensionale werk bij de school van Barber: de visvogel. De vorm is van een vis, met het blauw van de zee en het geel van de barica heet."

Zo ook de serie Bida na kolo. Dat is voor een Curaçaoseenaar van groot nut. Het werk daar-

voor is ontstaan als een ode bij de geboorte van mijn kinderen. Een ode ook aan de draagster van mijn kinderen: mijn vrouw. Het zijn allemaal diere die op de Antillen voorkomen. In elk dier zit zichtbaar een vruchtbeginsel, een verwijzing naar de geboorte. Het begint met de mens, een vrouw in verwachting, daarna flora en fauna, alles met vruchtbeginsel. De mens is deel van de natuur. Die serie geeft het land weer, waar de kinderen geboren zijn en waar ook ik geboren ben. Ik heb ze op uitnodiging geexposeerd in Gallerie De

Stulp, in 's-Gravenhage. Carel de Haseth woonde toen in Nederland en hij kwam de expositie bekijken. Hij raakte erdoor geïnspireerd en schreef zijn gedichten naar aanleiding van mijn schilderijen. Ik kreeg een brief op Curaçao van Carel de Haseth, die ik toen nog niet kende, waarin hij mij zijn gedichten aanbood. Ik vond het fantastisch. Het zijn heel originele gedichten."

Ook hiervan heeft Capricorne alles bewaard, de originele gedichten, de vertalingen ervan in het Nederlands en de brieven erover. Het zijn documenten voor hem.

VERRIJKING
"Die dichtbundel met de fauna van Curaçao op een moderne half-figuratieve manier, de gedichten in het Papiamentu, geschreven, lang voor al die verhalen over het Papiamentu verschenen, brengt literatuur en schilderkunst bij elkaar. Het is een verrijking van de kennis van de Curaçaose cultuur."

Op initiatief van mevrouw Romer werkt Maritza Coomans-Eustatia aan een heruitgave van de bundel Bida na kolo, maar nu in beeld omdat dan de schilderijen beter uitkomen. Jose Maria Capricorne maakte nog meer monumentaal werk dat een plaats kreeg

doorsnede van een carco. Als je een carco tegen je op houdt, hoor je geluid; dat is de associatie met het auditorium. Het moest een element zijn van het Caribisch Gebied en het moest met geluid te maken hebben. De doorsnede van de carco is geabstrakteerd en geeft nu tevens geluidsgolven weer.

ERKENNING
Capricorne ontving voor zijn werk enige jaren geleden de Cola Debotprijs en dit jaar de nieuwe ingestelde Museumprijs. Vooral met deze laatste prijs is hij erg blij, omdat de prijs een internationale erkenning inhoudt. Het jurylid dat de doorslag gaf bij het toekennen van de prijs, is de conservator van het Museum of Modern Art in New York. Die heeft het werk van verscheidene kunstenaars gezien en hem eruit gekozen als van het meest internationale niveau.

"Nu is het geen kwestie van vriendschap-politiek geweest. Het is een erkenning van iemand die internationaal bekend is met het kunstvak. Ik wist niets van deze prijs af. Het heeft wel afgunst gewekt, maar dat is eigen aan de mensen."

Bij de Museumprijs hoort de uitgave van een boek met een overzicht van Capricorne's werk. In de inleiding verklaart

'het cultureel aspect is verwaarloosd'

op Curaçao. Voorbeelden zijn de flamboyant-boom in het gebouw van de Sociale Verzekeringsbank, en de bentaspelster in het CCC in Emmastad. Voor de UNA maakte hij twee plasticen. Eerst een vinder als symbool van de natuur, met de gedachte: wat je ook leert of studeert, je moet de natuur in ere houden. Dat plastic is echter kapot gemaakt.

de jury o.a.: Zijn werk verdient ook bijzondere aandacht in tijdschrift-artikelen en verslagen. Hij neemt zowel figuurlijke eigenschappen als abstracte elementen op in zijn schilderijen, inclusief elementen van het surrealisme. Men vindt in zijn werk zowel figuren en cultuur-expressies van Curaçao, als psychologische en kunsthistorische on-